

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: ESSENCE AND ECONOMIC ANALYSIS

У статті наведено результати аналізу еволюції наукових поглядів на економічний зміст категорії «фінансовий потенціал». Досліджено економічний зміст та значення фінансового потенціалу підприємства, економічні відносини, що виникають між економічними суб'єктами щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства. Визначено, що фінансовий потенціал підприємства важлива для теорії та практики економічна категорія. Встановлено її неоднозначність та складність щодо форм прояву й змістової інтерпретації. У сучасних дослідженнях дана економічна категорія ще не має однозначного загальноприйнятого трактування. Фінансовий потенціал підприємства тісно пов'язаний з іншими видами потенціалу (економічного, ресурсного, інвестиційного, інноваційного тощо) та входить до складу окремих з них. В економічній літературі він переважно розглядається в рамках ресурсної та результативної концепції. Подальші дослідження щодо розкриття економічної природи фінансового потенціалу можуть бути спрямовані на розкриття його специфічних якісних характеристик, визначення місця й ролі у відтворювальному процесі та розмежування сфери компетенції зі спорідненими економічними категоріями.

Ключові слова: потенціал, фінансовий потенціал підприємства, економічний потенціал підприємства, фінансові ресурси, можливості, результати, управління фінансами, підприємство.

The article presents the results of the analysis of the evolution of scientific views on the economic content of the category «financial potential». The economic content and significance of the financial potential of the enterprise, the economic relations that arise between economic entities to assess the financial potential of the enterprise are studied. It is determined that the financial potential of the enterprise is important for the theory and practice of economic category. Its ambiguity and complexity in terms of forms of manifestation and semantic interpretation have been established. It is established that the lack of financial capacity leads to a lack of production capacity and the company is able to compensate for their more efficient use through innovation by attracting financial resources, lack of own development of new products or technologies can be compensated by purchasing a license, lack of staff – financial resources strengthening production cooperation. Under conditions of optimal use of financial potential, the company increases its market value and attracts potential investors, creditors, shareholders to invest in the company. The financial potential of the enterprise and its level are closely related to the competitiveness of the enterprise. It is one of the main factors that determines the success of the enterprise in modern market conditions. The process of forming the financial potential of the enterprise is inherently a complex phenomenon, which depends on many factors that are controlled by the entity. In modern research, this economic category does not yet have an unambiguous generally accepted interpretation. The financial potential of the enterprise is closely related to other types of potential (economic, resource, investment, innovation, etc.) and is part of some of them. In the economic literature, it is mainly considered in terms of resource and performance concepts. Further research on the disclosure of the economic nature of financial potential may be aimed at disclosing its specific qualitative characteristics, determining the place and role in the reproduction process and delimiting the scope of competence with related economic categories.

Key words: potential, financial potential of the enterprise, economic potential of the enterprise, financial resources, opportunities, results, financial management, enterprise.

УДК 338.4:658

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-9>

Назаренко І.Ф.

к.е.н.,

доцент кафедри економіки

повітряного транспорту

Національний авіаційний університет

Nazarenko Iryna

National Aviation University

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах господарюючі суб'єкти повинні адекватно реагувати на ринкові зміни. У зв'язку з цим необхідно збільшувати обсяги виробництва, раціонально використовувати трудові, виробничі та матеріальні ресурси, враховуючи нові суспільні потреби та найважливіші їхні чинники, а також забезпечувати динамізм власного фінансового потенціалу. Внаслідок цього набувають актуальності проблеми дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів оцінки та управління фінансовим потенціалом підприємства; пошуку напрямів ефективного використання резервів фінансового потенціалу підприємства. Вирішення цих завдань обумовлює впровадження ефективної системи управління фінансовим потенціалом підприємств, що не можливо без розробки принципово нових підходів до визначення ролі й місця

управління та оцінки фінансовим потенціалом в умовах невизначеності та динамічності зовнішнього економічного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика формування, використання, оцінювання та управління фінансовим потенціалом є предметом наукових розробок учених-економістів: Корнійчук Г. Ажаман І. А., Жидков О., Ареф'єв С. Ареф'єва О., Андрієнко М., Ільїна К., Лісничук О., Васюренко В., Величко О., Житар М., Підлісна О., Свірський В., Квілінський А., Прохорова В., Вовк О., Ковальчук А., Бланк І., Гречко А., Маслак О., Кузенко Т., Дараган А., Геворкян А., Гаєвська Л., Марченко О., Юрків Р., Бондар А., Марченко В., Козачок І., Турчак В., Чижинська С. та інші. В останні роки з'явилося досить багато публікацій, присвячених оцінці та управлінні фінансовим потенціалом підприємства. Але все ж

таки окремі питання щодо пошуку резервів підвищення ефективності фінансового потенціалу підприємства залишаються не вирішеними.

Актуальність даних досліджень підтверджує той факт, що сьогодні на переважній більшості вітчизняних підприємств спостерігається відсутність ефективного механізму управління резервами зростання фінансовою діяльністю підприємства внаслідок суб'єктивних причин.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності підвищення ефективності використання резервів фінансово потенціалу для розвитку підприємств в сучасних конкурентних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних ринкових умовах механізми та інструменти формування, використання та розподілу фінансових ресурсів підприємства суттєво змінюються. Основними вимогами до організації фінансового управління стають економічна відповідальність та оперативна адаптація до змін у зовнішньому оточенні, які стимулюють економічну зацікавленість суб'єктів господарювання до раціонального формування та ефективного використання власних фінансових ресурсів. Практична реалізація цих вимог досягається шляхом розвитку фінансового потенціалу, який визначає фінансові можливості й конкурентоспроможність підприємств у ринкових умовах. Тому дослідження фінансового потенціалу в умовах ринкової економіки набувають важливого значення як для наукових досліджень всіх їх проявів, так і для розробки ефективних механізмів управління фінансовою діяльністю підприємств.

У спеціальній економічній літературі термін «потенціал» уже давно набув досить широкого вжитку. Він використовується у різних контекстах, а його трактування різними авторами змінюється у досить широких межах. Це свідчить про його наукову й практичну актуальність, багатогранність прояву економічного змісту та відсутність однозначності сприйняття. Подальший якісний аналіз спрямований на дослідження й конкретизацію окремих сутнісних характеристик у контексті сучасного етапу економічного розвитку вітчизняних підприємств [1].

Загальновідомо, що термін «потенціал» має свої витоки у латинському слові «potentia», яке перекладається на українську як «сила, приховані можливості». У деяких джерелах вказується на його французьке походження: французьке слово «potential» у дослівному перекладі означає «те, що може бути». На цих вихідних положеннях базуються всі його сучасні інтерпретації як «приховані можливості, здатності, сили, що можуть проявитися за повних умов» [1].

Одним із концептуальних підходів до визначення сутності «фінансового потенціалу» є його виділення як складової частини економічного потенціалу. Ажаман І. А. та Жидков О. І. розглядають економічний потенціал підприємства як «спроможність, здатність сприяти задоволенню потреб суспільства, розвиватися у визначено напрямку, досягати поставлених цілей за умов максимальної ефективності, отримувати заплановані результати, підвищувати конкурентоспроможність за рахунок сформованої у певний момент часу сукупності структурованих ресурсів, які використовуються у мовах дії чинників зовнішнього середовища» [2]. Ці ж визначають такі складові економічного потенціалу: кадровий, виробничий, фінансовий, інформаційний, інноваційний, організаційно-управлінський, маркетинговий, конкурентний та підприємницький потенціал. Тобто фінансовий потенціал є складовим елементом економічного потенціалу.

Також існує підхід Пасічника Ю. [3], який пропонує розглядати фінансовий потенціал на мікрорівні як складову доповнюючу частину економічного потенціалу (рис. 1).

У сучасній економічній науці зміст фінансового потенціалу підприємства остаточно не визначено оскільки він є елементом функціонування та розвитку підприємств умови та середовища яких є постійно-змінними. Проте у наукових дослідженнях виділяють два підходи до визначення економічної сутності фінансового потенціалу результативний та ресурсний. Трактування фінансового потенціалу наведені у табл. 1.

Із таблиці 1 бачимо, що як ресурсний так і результативні підходи мають значну кількість представників.

Найбільш представницьким, у нашому розумінні, є твердження, яке характеризує фінансовий потенціал з результативних позицій та з врахуванням особливостей фінансової діяльності й управління процесом формування та використання фінансових ресурсів. Лісничук О., Фадеєва О. розглядають фінансовий потенціал як «сукупність

Рис. 1. Місце фінансового потенціалу у структурі економічного потенціалу на макрорівні

Джерело: [3]

Сучасні відходи до трактування економічного змісту категорії «фінансовий потенціал»

Автор	Визначення
1	2
Результативний підхід	
Ареф`єв С., Ничипорук М. [4]	Фінансовий потенціал – це сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства.
Ареф`єва О., Андрієнко М., Кравченко О. [5]	Фінансовий потенціал є критерієм, який визначає здатність підприємства до пристосування при змінах економічної кон'юнктури, адже саме він відіграє вагомий роль у спроможності підприємства генерувати необхідний обсяг позитивних грошових потоків, бути інвестиційно привабливою, ліквідною та фінансово надійною.
Льїна К. [6]	Фінансовий потенціал – це сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів.
Ковальов В. [4]	Фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу в конкретні результати господарської діяльності підприємства.
Ліснічук О., Фадєєва О. [7]	Під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що дають можливість досягнення запланованих фінансових результатів в поточному періоді та перспективі.
Панасенко Г. [8]	Фінансовий потенціал – максимальний обсяг результату за найбільш ефективного використання за часом і продуктивністю ресурсів, які є.
Ресурсний підхід	
Андрійчук В. [9]	Фінансовий потенціал – це сукупність органічно взаємопов'язаних виробничих ресурсів, узятих на всіх стадіях їх кругообігу
Бикова Г. [4]	Фінансовий потенціал – сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності; він характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку.
Васюренко В. [10]	Фінансовий потенціал – здатність ресурсів і резервів, залучених у виробництво або не залучених у даний момент, тобто авансованих, сукупних можливостей формувати та задовольняти потреби в товарах і послугах, оптимально використовуючи наявні ресурси, з огляду на умови й обмеження в рамках галузевої приналежності підприємства
Величко О. [11]	Фінансовий потенціал – сукупна здатність наявних у підприємства економічних ресурсів забезпечувати максимально можливе виробництво товарів і послуг
Давиденко Н. [4]	Фінансовий потенціал – це обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат.
Дзюбенко О. [12]	Фінансовий потенціал – це певний стан фінансових ресурсів і можливостей підприємства для досягнення тактичних і стратегічних цілей
Житар М., Ярова Л. [13]	Фінансовий потенціал підприємства – це забезпеченість підприємства ресурсами та резервами, які в необхідний момент дозволять отримати конкретні результати господарської діяльності підприємствами.
Кунцевич О. [4]	Фінансовий потенціал – це здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів.
Мочерний С. [14]	Фінансовий потенціал – це наявні у економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використати для досягнення поставленої мети
Нагорнюк О. [15]	Фінансовий потенціал підприємства являє собою комплексну характеристику системи управління його фінансовою діяльністю, яка виражається у можливостях формування необхідного обсягу фінансових ресурсів із різних джерел, ефективного їх розподілу та використання з метою забезпечення тактичних і стратегічних задач фінансування майбутнього розвитку підприємства з урахуванням фактору ризику
Онишко С [16].	Фінансовий потенціал – це не лише наявні фінансові ресурси, а й їх резерви, які можуть бути використані за певних умов
Паєнтко Т.[4]	Фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку.
Підлісна О. [17]	Фінансовий потенціал підприємства - можливість використання усіх власних та запозичених фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства для максимізації прибутку та забезпечення своєї фінансової стійкості.
Свірський В. [18]	Фінансовий потенціал – це сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані фінансовою системою за певних умов для забезпечення сталих темпів економічного зростання у визначений період часу

1	2
Стецюк П. [4]	Фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно-економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного та прибуткового функціонування
Федонін О., Репіна І., Олексюк О. [19]	Фінансовий потенціал – це обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, що ними воно може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат
Шапошніков К. [20]	Фінансовий потенціал – це система визначених видів ресурсів зі своїми взаємозв'язками та взаємодіями між собою, раціональне використання яких сприяє збільшенню можливостей економічного потенціалу та стабільному функціонуванню підприємств (галузей, національної економіки) в довгостроковому періоді

взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що дають можливість досягнення запланованих фінансових результатів в поточному періоді та перспективі» [7].

Ареф'єва О., Андрієнко М., Кравченко О. також характеризують фінансовий потенціал з точки зору результативності, зазначаючи що він є «критерієм, який визначає здатність підприємства до пристосування при змінах економічної кон'юнктури, адже саме він відіграє вагомую роль у спроможності підприємства генерувати необхідний обсяг позитивних грошових потоків, бути інвестиційно привабливою, ліквідною та фінансово надійною» [5].

До цього концептуального підходу належить і визначення, яке дають фінансовому потенціалу Ареф'єв С., Ничипорук М. «фінансовий потенціал – це сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства» [4]. Фінансовий потенціал, як «максимально можливий обсяг результату за найбільш ефективного використання за часом і продуктивністю ресурсів, які наявні уже на підприємстві» розглядає Панасенко Г. [8].

Поєднує у своїх дослідженнях ресурсний та результативний підходи Ільїна К., яка зауважила, що «фінансовий потенціал є сукупністю можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів» [6]. На ресурсну детермінанту економічного потенціалу вказує науковець Васюренко В. зазначивши, що «фінансовий потенціал – здатність ресурсів і резервів, залучених у виробництво або не залучених у даний момент, тобто авансованих, сукупних можливостей формувати та задовольняти потреби в товарах і послугах, оптимально використовуючи наявні ресурси, з огляду на умови й обмеження в рамках галузевої приналежності підприємства» [10]. Андрійчук В. трактує економічний зміст фінансового потенціалу як «сукупність органічно взаємопов'язаних виробничих ресурсів, узятих на всіх стадіях їх кругообігу» [9, с. 13]. Житар

М., Ярова Л. зауважили, що «фінансовий потенціал підприємства – це забезпеченість підприємства ресурсами та резервами, які в необхідний момент дозволяють отримати конкретні результати господарської діяльності підприємствами» [13]. Шапошніков К. конкретизує ресурсну складову потенціалу через «систему визначених видів ресурсів зі своїми взаємозв'язками та взаємодіями між собою, раціональне використання яких сприяє збільшенню можливостей економічного потенціалу та стабільному функціонуванню підприємств (галузей, національної економіки) в довгостроковому періоді» [20].

Розширену синтетичну інтерпретацію змісту економічного потенціалу пропонують О. Федонін, І. Репіна, О. Олексюк, виділяючи такі його аспекти, як «сукупність необхідних для функціонування або розвитку конкретної економічної системи різних видів ресурсів, систему матеріальних та трудових факторів (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва та здатність комплексу ресурсів цієї економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання» [19, с. 6–8].

Підсумовуючи проведений аналіз, варто зазначити, що фінансовому потенціалу як складника економічного потенціалу притаманне те, що його базовим складником є певний вид економічних ресурсів у конкретному випадку – фінансових; він формується і функціонує в конкретних економічних умовах; він має цільове призначення, пов'язане з реалізацією економічних цілей і завдань об'єкта дослідження (економіки в цілому, галузі, регіону, підприємства тощо) [21; 22]. Як показує проведений нами аналіз, саме з цих позицій його розглядають більшість дослідників.

Найвищий рівень теоретичного узагальнення мають положення, які трактують поняття «фінансовий потенціал» підприємства як «економічні відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату» [22]. Проблемою таких інтерпретацій, на наш погляд, є те, що під таку логічну конструкцію підходять більшість економічних категорій, які прямо чи опосередковано пов'язані з формуванням фінансового результату підприємства. Крім

того, вони завжди потребують додаткових уточнень та пояснень.

Характеризуючи ресурсний або факторний концептуальний підхід до визначення фінансового потенціалу варто навести позицію Онишко С., яка прямо вказує, що «фінансовий потенціал – це «не лише наявні фінансові ресурси, а й їх резерви, які можуть бути використані за певних умов» [16]. Таку ж позицію займає й В. Свірський, який під фінансовим потенціалом розуміє «сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані за певних умов для забезпечення сталих темпів економічного зростання» [18]. Схематично даний підхід наведено на рис. 2.

Слід зазначити, що досить дискусійним є визначення фінансового потенціалу як сукупності «джерел фінансових коштів» [18]. Цілком очевидно, що фінансові ресурси й джерела їх формування це не одне й теж, а доступ до них в ринкових умовах завжди має певні обмеження, обумовлені ціною (вартістю) різних джерел, часовими межами використання, уступкою певних економічних вигід та інтересів тощо.

Більш виразнішим стає визначення фінансового потенціалу у тих авторів, які до фінансових ресурсів та можливостей додають ще й організаційно-управлінську складову. Так, Н. Левченко під фінансовим потенціалом підприємства розуміє «сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю й організацією використання фінансових ресурсів та організаційних механізмів, спрямованих на забезпечення економічного розвитку підприємства на перспективу» [25]. Такі ж змістові акценти містяться й у визначенні А. Назаренко: фінансовий потенціал – це «фінансові можливості підприємства, які формуються за наявності різного роду ресурсів під впливом оточення та внутрішньої структури підприємства та можуть

бути реалізовані за допомогою діяльності персоналу та системи управління з метою досягнення максимального бажаного фінансового результату» [26].

Підсумовуючи проведений аналіз вважаємо, що під фінансовим потенціалом підприємства можна вважати максимальний обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах спроможне залучити підприємство для реалізації своїх виробничих та інвестиційних програм, а також відшкодувати у повному обсязі за допомогою чистих грошових потоків, які генерують (забезпечують) ці програми.

Більшість авторів зводить фінансовий потенціал до фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства з метою здійснення поточних та майбутніх витрат. Під фінансовими ресурсами мається на увазі безпосередньо ресурси, які беруть участь у виробничо-господарській діяльності та залучаються для фінансування певних стратегічних напрямків розвитку підприємства [24, с. 54]. Фінансові ресурси можна розглядати в аспекті складової фінансового потенціалу, як грошові доходи та накопичення, що отримані підприємством від використання наявних ресурсів в процесі здійснення їх обороту. Проте, визначити фінансовий потенціал, як сукупність фінансових ресурсів є недостатнім, оскільки тут не знаходять відображення, наприклад, «потенційність» їх віддачі чи можливості трансформації їх в інші складові елементи (фактори) виробництва [4].

Варто зауважити, що фінансовий потенціал не існує окремо, це складова економічного потенціалу підприємства, яка функціонує поряд із виробничим, організаційним та маркетинговим потенціалом підприємства (рис. 3).

Особливостями фінансового потенціалу підприємства є його альтернативність та взаємозамінність основних елементів. Адже, нестача фінансового потенціалу викликає:

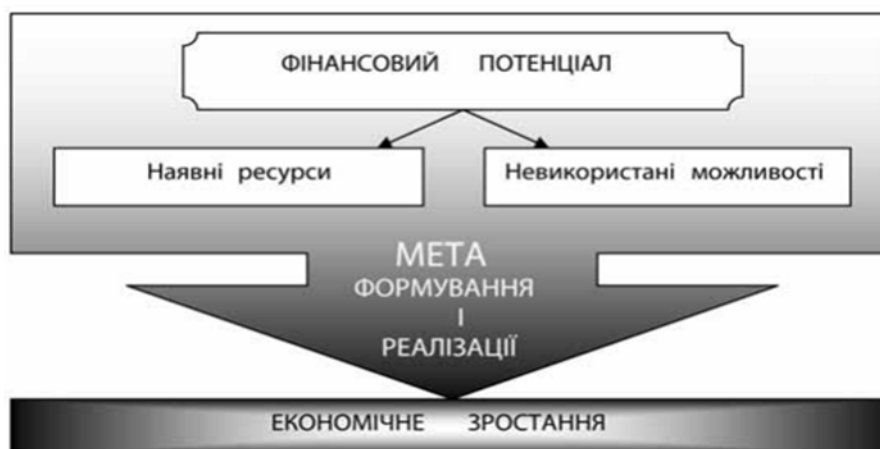

Рис 2. Схематичне зображення економічної сутності фінансового потенціалу за ресурсним підходом

Джерело: [18]

– нестачу виробничих потужностей підприємство здатне компенсувати більш ефективним їх використанням завдяки впровадженню інновацій залучаючи при цьому фінансові ресурси;

– нестачу власних розробок нової продукції чи технології можна компенсувати, придбавши ліцензію;

– нестачу персоналу – наявністю фінансових ресурсів та управлінських можливостей стосовно посилення кооперації виробництва тощо [27].

Водночас необхідно зауважити, що фінансовий потенціал підприємства забезпечує реалізацію всіх процесів діяльності та розглядається як теперішня основа для отримання майбутніх результа-

Рис. 3. Характерні риси фінансового потенціалу підприємства в умовах забезпечення його ефективності

Джерело: [4]

Рис. 4. Характерні особливості фінансового потенціалу підприємства

Джерело: [10; 13]

тів у всіх аспектах діяльності підприємства. Тобто, елементи потенціалу розглядаються взаємозамінними з погляду досягнення ключових цілей діяльності підприємства, що вимірюється узагальнюючими показниками результатів діяльності: прибутку, рентабельності, обсягу виробництва тощо. Фінансовий потенціал підприємства характеризується такими особливостями (рис. 4) [10; 13].

За умов оптимального використання фінансового потенціалу підприємство збільшує свою ринкову вартість, що є сигналом для потенційних інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних структур та інших зовнішніх суб'єктів оцінювання щодо доцільності інвестування коштів у досліджуване підприємство та його платоспроможності. Фінансовий потенціал підприємства та його рівень тісно пов'язаний із конкурентоспроможністю підприємства. Він є одним з основних факторів, який визначає успішність роботи підприємства в сучасних умовах ринку. Чим він вищий, тим більш конкурентоспроможним та інвестиційно привабливим є підприємство. Процес формування фінансового потенціалу підприємства є по своїй сутності складним явищем, котре залежить від багатьох факторів, які контролюються суб'єктом господарювання [5].

Таким чином, проведене дослідження теоретичних підходів до визначення сутності фінансового потенціалу свідчить, що дана економічна категорія є важливою, досить складною та неоднозначною у власному прояві та змістовній інтерпретації, яка потребує постійних допрацювань. У сучасних дослідженнях дана економічна категорія ще не має однозначного загальноприйнятого трактування. Фінансовий потенціал підприємства тісно пов'язаний з іншими видами потенціалу (економічного, ресурсного, інвестиційного, інноваційного тощо) та входить до складу окремих з них. В економічній літературі він переважно розглядається в рамках ресурсної та результативної концепцій. Подальші дослідження щодо розкриття економічної природи фінансового потенціалу можуть бути спрямовані на розкриття його специфічних якісних характеристик, визначення місця й ролі у відтворювальному процесі та розмежування сфери компетенції зі спорідненими економічними категоріями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Корнійчук Г.В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 7. Ч. 2. С. 26–29.
2. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25.
3. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: *Монографія*. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. 642 с.

4. Ареф'єв С. О. Ничипорук М. М. Резерви підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (27 березня 2020 р., м. Київ). Київ : КНУТД, 2020. С. 128–134.

5. Ареф'єва О. В. Андрієнко М. М., Кравченко О. Р. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Економіка та суспільство*. 2018. № 8. С. 252–257.

6. Ільїна К. Аналіз фінансового потенціалу стійкості інноваційного підприємства. *Вісник Львів. Серія екон.* 2009. № 12. С. 124–129.

7. Лісничук О. А. Фадєєва О. В. Система показників використання фінансового потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 23. С. 287–292.

8. Панасенко Г. Синтезоване бачення поняття «ресурсний потенціал банку» в контексті розвитку економічної теорії. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23 (12). С. 291–297.

9. Андрійчук В. Ефективність використання виробничого потенціалу у сільському господарстві: монографія. Київ : Економіка, 2013. 208 с.

10. Васюренко В. А. Оцінка економічного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 17. Ч. 1. С. 51–54. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/14.pdf (дата звернення 09.02.2022).

11. Величко О. В. Сутність економічного потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 15–20.

12. Дзюбенко О. М. Властивості фінансового потенціалу як об'єкта економічного аналізу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. № 3. С. 43–54. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3\(38\)-43-54](https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3(38)-43-54).

13. Житар М. О., Ярова Л. С. Елементи механізму підвищення ефективності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 347–355. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-347-355>.

14. Економічна енциклопедія: у 3 т. / за ред. С. Мочерного. Київ : Академія, 2002. Т. 3. 952 с.

15. Нагорнюк О. В. Класифікація видів фінансового потенціалу підприємства. *Інтелект XXI*. 2018. №1. С. 104–109.

16. Онишко С. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки. *Фінанси України*. 2003. № 6. С. 67–74.

17. Підлісна О. А. Фінансовий потенціал будівельних підприємств: формування та управління. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2983> (дата звернення 09.02.2022)

18. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади. *Світ фінансів*. 2007. № 4 (13). С. 43–51.

19. Федонін О., Репіна І., Олексюк О. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.

- Шапошников К. Обґрунтування соціально-економічної сутності поняття «ресурсний потенціал». *Економічні інновації*. 2013. Вип. 52. С. 206–210.

20. Tkachenko, V., Kwilinski, A., Tkachenko, I., Puzyrova, P. Development and effectiveness of financial potential management of enterprises in modern conditions. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 3, no. 30, pp. 85–94.

21. Прохорова В. В. Формування економічного потенціалу підприємства: теоретичний аспект. *Економіка і регіон*. 2015. № 4. С. 35–39.

22. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Заболотна Д. В. Детермінанти інноваційного розвитку економічного потенціалу авіапідприємств в умовах глобалізації. Матеріали II Міжнародної наукової конференції «*Modern science: problems and innovations*», 3-5 травня 2020 року, м. Стокгольм, Швеція. 2020. С. 840–845.

23. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку. *Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 43. С. 54–59.

24. Левченко Н. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С. 114–117.

25. Назаренко А. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал». *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 8. С. 22–29.

26. Пантелеєв М. С., Шматько Н. М. Формування механізму стратегічного управління потенціалом підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 41. С. 209–215.

REFERENCES:

1. Korniihuk H. V. (2016) Ekonomichnyi зміst finansovoho potentsialu pidpriemstva [Economic content of the financial potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu*, vol. 7, no. 2, pp. 26–29.

2. Azhaman I. A., Zhydkov O. I. (2018) Sutnist ta struktura ekonomichnogo potentsialu pidpriemstva [The essence and structure of the economic potential of the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 4, pp. 22–25.

3. Pasichnyk Yu. V. (2005) Biudzhetniyi potentsial ekonomichnogo zrostannia v Ukraini: Monohrafiia [Budget potential of economic growth in Ukraine: Monograph]. Donetsk: Yugo-Vostok, Ltd., 642 p.

4. Arefiev S. O. Nychporuk M. M. (2020) Rezervy pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia finansovoho potentsialu pidpriemstva [Reserves for improving the efficiency of the financial potential of the enterprise]. Actual problems of innovative development of cluster entrepreneurship in Ukraine: materials IV All-Ukrainian scientific-practical conf. (March 27, 2020, Kyiv). Kyiv: KNUVD, pp. 128–134.

5. Arefieva O. V. Andriienko M. M., Kravchenko O. R. (2018) Upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva [Management of financial potential of the enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 8, pp. 252–257.

6. Ilyina K. (2009) Analiz finansovoho potentsialu stiikosti innovatsiinoho pidpriemstva [Analysis of the financial potential of sustainability of innovative enterprises]. *Visnyk Lviv. Seriia ekon.*, no. 12, pp. 124–129

7. Lisnichuk O. A. Fadieieva O. V. Systema pokaznykiv vykorystannia finansovoho potentsialu pid-

priemstva [System of indicators of use of financial potential of the enterprise]. *Infrastruktura rynku*, vol. 23, pp. 287–292.

8. Panasenko G. (2013) Syntezovane bachennia poniattia «resursnyi potentsial banku» v konteksti rozvytku ekonomichnoi teorii [Synthesized vision of the concept of "resource potential of the bank" in the context of economic theory]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23 (12), pp. 291–297.

9. Andriychuk V. (2013) Efektyvnist vykorystannia vyrobnychoho potentsialu u silskomu hospodarstvi: monohrafiia [Efficiency of production potential in agriculture: monograph]. Kyiv: Economics, 208 p.

10. Vasyurenko V. A. (2016) Otsinka ekonomichnogo potentsialu pidpriemstva [Assessment of economic potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»*, no. 17, Ch. 1, pp. 51–54. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/14.pdf (access date 09.02.2022).

11. Velychko O. V. (2015) Sutnist ekonomichnogo potentsialu pidpriemstva [The essence of the economic potential of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 9, pp. 15–20.

12. Dzyubenko O. M. Vlastyvosti finansovoho potentsialu yak obiekta ekonomichnogo analizu [Properties of financial potential as an object of economic analysis]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, no. 3, pp. 43–54. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3\(38\)-43-54/](https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3(38)-43-54/)

13. Zhytar M. O., Yarova L. S. Elementy mekhanizmu pidvyshchennia efektyvnosti finansovoho potentsialu pidpriemstva [Elements of the mechanism of increasing the efficiency of the financial potential of the enterprise]. *Business Inform*, no. 11, pp. 347–355. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-347-355/>

14. Mocherny S. (2002) Ekonomichna entsyklopediia: u 3 t. [Economic Encyclopedia: in 3 volumes]. Kyiv: Academy, vol. 3. 952 p.

15. Nagornyyuk O. V. (2018) Klasyfikatsiia vydiv finansovoho potentsialu pidpriemstva [Classification of types of financial potential of the enterprise]. *Intelekt XXI*, no. 1, pp. 104–109.

16. Onyshko S. (2003) Finansovyi potentsial innovatsiinoho rozvytku ekonomiky [Financial potential of innovative economic development]. *Finansy Ukrainy*, no. 6, pp. 67–74.

17. Pidlisna O. A. (2014) Finansovyi potentsial budivelnikh pidpriemstv: formuvannia ta upravlinnia [Financial potential of construction companies: formation and management]. *Efektivna ekonomika*, no. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2983> (access date 09.02.2022).

18. Svirsky V. (2007) Finansovyi potentsial: teoretyko-kontseptualni zasady [Financial potential: theoretical and conceptual principles]. *Svit finansiv*, no. 4 (13), pp. 43–51.

19. Fedonin O., Repina I., Oleksyuk O. (2004) Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka : navch. posib [Potential of the enterprise: formation and evaluation: textbook. Way]. Kyiv: KNEU. 316 p

20. Shaposhnikov K. (2013) Obgruntuvannia sotsialno-ekonomichnoi sutnosti poniattia «resursnyi potentsial» [Substantiation of the socio-economic essence of

the concept of "resource potential"]. *Ekonomichni innovatsii*, vol. 52, pp. 206–210.

21. Tkachenko V., Kwilinski A., Tkachenko I., Puzyrova P. (2019) Development and effectiveness of financial potential management of enterprises in modern conditions. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 3, no. 30, pp. 85–94.

22. Prokhorova V. V. (2015) Formuvannia ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva: teoretychnyi aspekt [Formation of economic potential of the enterprise: theoretical aspect]. *Ekonomika i rehion*, no. 4, pp. 35–39.

23. Vovk O. M., Kovalchuk A. M., Zabolotna D. V. (2020) Determinanty innovatsiinoho rozvytku ekonomichnoho potentsialu aviapidpriemstv v umovakh hlobalizatsii [Determinants of innovative development of economic potential of airlines in the context of globalization]. Proceedings of the II International Scientific Conference "Modern science: problems and innovations", May 3–5, 2020, Stockholm, Sweden, pp. 840–845.

24. Kostevich O. D. (2020) Finansovyi potentsial yak faktor staloho rozvytku [Financial potential as a factor of sustainable development]. *Visnyk Chernihivskoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 43, pp. 54–59.

25. Levchenko N. (2012) Finansovyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta pidkhody do diahnostryky [Financial potential of the enterprise: the essence and approaches to diagnosis]. *Investytsii: praktyka to dosvid*, no. 2, pp. 114–177.

26. Nazarenko A. (2019) Teoretychni pidkhody do vyznachennia sutnosti ekonomichnoi katehorii «finansovyi potentsial» [Theoretical approaches to determining the essence of the economic category "financial potential"]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 8, pp. 22–29.

27. Panteleev M. S., Shmatko N. M. (2013) Formuvannia mekhanizmu stratehichnoho upravlinnia potentsialom pidpriemstva [Formation of the mechanism of strategic management of enterprise potential]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 41, pp. 209–215.